

Sygn. akt II CSK 228/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w P.
o zadośćuczynienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 października 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 3 października 2013 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu J. U. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Dokonywana w toku postępowania kasacyjnego, w ramach tzw. przedsądu, ocena skarg kasacyjnych ma na celu wybór takich spraw, które powinny zostać rozpoznane ze względu na interes publiczny. Instytucja przedsądu łączy się ściśle z charakterem skargi kasacyjnej jako szczególnego środka zaskarżenia, uruchamianego nie w ramach instancyjnego toku sprawy, lecz jako środka prawnego nadzwyczajnego służącego do rozpatrzenia wyłącznie kwestii prawnych (materialnych i procesowych) związanych z wydanym przez sąd drugiej instancji orzeczeniem. W związku z tak ukształtowanym modelem zaskarżania prawomocnych orzeczeń, skargę kasacyjną poddano szczególnym rygorom, tak w zakresie podstaw na jakich może być oparta jak i przesłanek, których istnienie przesądza o jej przyjęciu do rozpoznania. Stąd też Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli 1. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3. zachodzi nieważność postępowania lub 4. skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 1– 4 k.p.c.). W związku z powyższym ustawodawca w art. 398⁴ § 2 k.p.c. nałożył na skarżącego obowiązek sformułowania w skardze kasacyjnej wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania i uzasadnienia tego wniosku, co ma umożliwić ocenę, czy w danym przypadku spełnione są przesłanki skargi z art. 398⁹ § 1 pkt 1– 4 k.p.c. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego jest więc ograniczona tylko do tych przesłanek, na nich bowiem Sąd Najwyższy opiera rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie badając zasadności samych podstaw skargi kasacyjnej.

Powód odwołał się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. to jest potrzeby wykładni przepisów i wskazał na potrzebę dokonania wykładni:

- art. 23 i art. 24 §1 k.c. w związku z art. 110 §2a i 2b k.k.w. w brzmieniu nadanym przez nowelę kodeksu karnego wykonawczego z dnia 9 października 2009 r. oraz

- art. 23 i art. 24 §1 k.c. w związku z art. 110 §2 k.k.w. w związku z art. 248 k.k.w. w brzmieniu sprzed wejścia w życie noweli kodeksu karnego wykonawczego z dnia 9 października 2009 r.,

przez stwierdzenie, czy ich naruszenie polegające na umieszczeniu osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni mniejszej niż 3 m² na jednego osadzonego stanowi samoistną i wystarczającą przesłankę uznania, że doszło do naruszenia dóbr osobistych osadzonego, a w konsekwencji możliwe jest przyznanie mu zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Skarżący wskazał ponadto na potrzebę wyjaśnienia, czy 6 grudnia 2009 r., kiedy to weszła w życie nowela kodeksu karnego wykonawczego z 9 października 2009 r., stanowi cezurę czasową, od której należy odmiennie oceniać samoistność przeludnienia w celi jako przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych osoby pozbawionej wolności.

Zgodnie z dotychczasowym orzecnictwem Sądu Najwyższego, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości ma miejsce wówczas, gdy co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Wskazać zatem należy, iż Sąd Najwyższy w ostatnim czasie zajmował się wielokrotnie wszystkimi kwestiami prawnymi wymienionymi przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Prokonstytucyjna wykładnia art. 448 k.c. w odniesieniu do odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działania władzy publicznej przy wykonywaniu wyroków pozbawienia wolności znalazła najpełniejszy wyraz w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. (III CZP 25/11, OSNC 2012, nr 2, poz. 15). Sąd Najwyższy orzekł wówczas, iż umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Powyższe stanowisko można uznać za utrwalone, gdyż zostało potwierdzone w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 października 2011 r.,

V CSK 489/10, nie publ., z dnia 26 września 2012 r., II CSK 51/12, nie publ., z dnia 14 listopada 2013 r., IV CSK 121/13, nie publ.; z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 232/12, OSNC-ZD 2014, nr 2, poz. 22)

W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 18 października 2011 r. Sąd Najwyższy orzekł również, że odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną umieszczeniem osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² nie zależy od winy, zaznaczając jednak, że art. 448 k.c. zawiera zwrot „sąd może przyznać”. Oznacza to, że przyznanie zadośćuczynienia kompensującego pokrzywdzonemu krzywdę wywołaną naruszeniem dóbr osobistych jest środkiem ochrony, z którego sąd może, lecz nie musi skorzystać (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 czerwca 2012 r., I CSK 489/11 oraz z dnia 11 stycznia 2013 r., I CSK 289/12 - nie publ.). Stanowisko to znajduje oparcie również w wyrokach Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 lutego 2005 r., SK 49/03 (OTK-A Zb. Urz. 2005, nr 2, poz. 13) oraz z dnia 26 maja 2008 r., SK 25/07 (OTK-A Zb. Urz. 2008 nr 4, poz. 62).

Podkreślić także należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono już przekonanie, że datę 6 grudnia 2009 r., tj. wejścia w życie ustawy nowelizującej art. 110 k.k.w., koniecznej dla wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 maja 2008 r., sygn. akt SK 25/07, trzeba traktować jako cezurę czasową, od której należy zmienić podejście do oceny kwestii przeludnienia w polskich zakładach karnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2012 r., V CSK 85/11, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r. IV CSK 603/11- nie publ.).

Skarżący nie przedstawił argumentacji przemawiającej za zmianą dotychczasowej wykładni przepisów wymienionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, ani też nie wykazał, że przepisy te chociaż budzą poważne wątpliwości, nie doczekały się wyjaśnienia i powinny zostać zinterpretowane przez Sąd Najwyższy.

Z przedstawionych przyczyn, przy uwzględnieniu, że w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, którą – zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. – Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu, należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O wynagrodzeniu pełnomocnika skarżącego ustanowionego z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, wobec złożenia przez niego stosownego wniosku, postanowiono na podstawie § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 10 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

[aw]